

Ботук Віктор Володимирович, курсант
I курсу Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ) НАВС
Науковий керівник: професор кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Прикарпатського факультету (м. Івано-
Франківськ) НАВС, кандидат юридичних
наук, доцент **Андрусів Л. М.**

МЕХАНІЗМ ПОДОЛАННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ

Основною проблемою подолання правового нігілізму є особливості сприйняття права у суспільстві, що трансформується в напрямку від тоталітаризму до демократії та фактори, які обумовлюють деформації правосвідомості населення пострадянських країн.

Перш за все, соціальна структура, що склалася у Радянському Союзі, мала штучний характер, вона повністю контролювалася державою та не залишала місця для розвитку права, оскільки право передбачає наявність незалежних, автономних суб'єктів. Фактично повна залежність громадянина від державної влади, неможливість реалізувати свої інтереси у приватному порядку сприяла поглибленню патерналістських настроїв. Хоча абсолютна більшість громадян мала невисокий рівень життя, психологічно вони почували себе цілком комфортно завдяки відокремленості від зовнішнього світу та постійній націленості у «світле майбутнє». Пасивність, нерозвиненість почуття відповідальності за свої вчинки, вороже сприйняття «чужих» цінностей, схильність до сліпої віри та до зрівняльного розуміння справедливості – ось далеко не повий перелік якостей індивіду часів «реального соціалізму».

Епоха радикальних перетворень додала до суспільної свідомості нові риси. Громадяни сподівалися, що вони в ході реформ збережуть все те, що мали, і додадуть до цього ще й блага західної демократії. Більшість людей не були підготовлені до реалій перехідного періоду. Втрата заощаджень, інфляція, зростання безробіття, постійні затримки з виплатою зарплатні спричинили масові почуття незадоволення та страху. Безпорадність державних органів у вирішенні соціальних проблем, відсутність єдності у вищих ешелонах влади, популізм та корупція

привели до втрати владними структурами свого авторитету та до поглиблення в суспільстві нігілістичних настроїв. Повною мірою проявились також низький рівень правової культури населення, відсутність у громадян досвіду правового спілкування та конструктивного розв'язання конфліктів.

В цілому правосвідомість перехідного суспільства є конче неоднорідною, суперечливою та нестійкою. Право ще не зайняло належного місця у сфері індивідуальної та колективної мотивації. Однією з причин цього є неоднакова швидкість змін, що відбуваються у різних пластах індивідуальної та суспільної свідомості. Завдяки цьому у свідомості одночасно співіснують поверхово сприйняті прогресивні цінності, що проявляють себе у прагненні до свободи, ринкової економіки, до досягнення консенсусу при вирішенні спірних питань, і більш глибинні, що мають корені у тоталітарному минулому (ностальгія по рівності, стабільності, «міцній руці»). Звідси – пульсація суспільної свідомості, постійні коливання та невпевненість відносно стратегічного курсу розвитку суспільства, втрата довіри до влади і закону.

Механізм подолання правового нігілізму має складатися з трьох комплексних блоків заходів:

1) комплекс спеціально-юридичних заходів, спрямованих на формування якісно нової, ефективної правової системи;

2) комплекс загальносоціальних заходів, спрямованих на поліпшення об'єктивних умов життя суспільства, на формування нового соціального середовища;

3) комплекс виховних заходів, спрямованих на виправлення деформацій правосвідомості і підвищення рівня правової культури населення [1].

Слід виділити подолання процесуального нігілізму, вдосконалення системи юридичної відповідальності, підвищення авторитету владних структур та легітимності закону.

На загальносоціальному рівні необхідно забезпечити досягнення громадської злагоди відносно базових підвалин державно-правового розвитку, формування консенсуальної демократії на основі діалогу та співробітництва, партнерства та взаєморозуміння, соціально орієнтованої ринкової економіки з міцним державним сектором, з механізмами розвитку приватної

власності, з підтримкою «продуктивних» (а не спекулюючих) верств населення.

Правове виховання повинно бути зорієнтовано на підвищення рівня знання і розуміння права в цілому та окремих правових норм і інститутів, на формування юридичних навичок, на закріплення позитивного сприйняття права, на виховання почуття справедливості, відповідальності та законності, на підвищення соціально-правової активності населення. Це потребує розвитку правової пропаганди, вдосконалення юридичної освіти, вирішення проблемами мінімуму правових знань, що необхідні громадянам, створення умов для позитивної, цілеспрямованої, свідомої, добровільної, творчої та ініціативної діяльності суб'єктів правового спілкування.

Також причини правового нігілізму можуть бути подолані наступним: підвищенням правової або іншої спеціальної освіти; обов'язковим проходження кожним проектом нормативно-правового акту ґрунтовної правової експертизи; залучення до законотворчої роботи науковців, визнаних спеціалістів у галузі права; доступ громадськості до законопроектної роботи; підвищення якості виховання та освіти громадян, приведення її до світових стандартів та ідеалів.

Допомогти вирішити проблему якості нормативно-правових актів може прийняття Верховною Радою України Закону «Про нормативно-правові акти», якій би вирішив багато проблем насамперед у методології законотворчості, та усунув би значну частину спірних питань у їх правозастосуванні.

Як це не прикро, але правовий нігілізм є таким явищем, яке завжди буде існувати у суспільстві, оскільки викоренити його неможливо. Отож мова йде лише про зменшення його рівня до мінімуму, до такої позначки, коли пересічний громадянин не буде замислюватись над проблемою, що досліджується. Звести правовий нігілізм до мінімуму, можна лише шляхом застосування комплексу заходів: комплекс спеціально-юридичних заходів, спрямованих на формування якісно нової, ефективної правової системи; комплекс загально соціальних заходів, спрямованих на поліпшення об'єктивних умов життя суспільства, на формування нового соціального середовища; комплекс виховних заходів, спрямованих на

виправлення деформацій правосвідомості і підвищення рівня правової культури населення [2].

Список використаних джерел

1. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права : підручник / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – Київ : Кондор, 2006. – 477 с.
2. Демченко І. С. Правовий нігілізм в Україні. Шляхи його подолання [Електронний ресурс] / І. С. Демченко. – Режим доступу: www.legalactivity.com.ua. – Назва з екрана.

Калинчук Христина Анатоліївна, курсант 1 курсу Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС *Науковий керівник*: завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) НАВС, кандидат історичних наук, доцент *Дем'янчук Т. Д.*

ПРАВОВА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

«Правова культура особистості, як і культура взагалі, формується в дитинстві» – саме ці слова С. Гавриша влучно характеризують цю роботу. Саме в дитинстві, я впевнена, закладено той основний фундамент, який в майбутньому стає основою для розвитку правової культури особистості, її професійної діяльності та суспільства в цілому.

Правова культура особи – це така її властивість, яка характеризується повагою до права, достатнім знанням змісту його норм і вмінням їх використовувати, а також активною правомірною поведінкою в усіх життєвих ситуаціях [1].

Еволюція формування поняття «правова культура» має тривалу історію. Можливо припустити, що поняття «правової культури» генетично виникло в рамках європейської науки в результаті сполучення спільних філософсько-соціологічних понять культури та права. Академік Російської академії наук В. Нерсисянц вважає, що правова культура – це «правова культура розвиненого і ефективно функціонуючого громадянського суспільства і правової держави. За своєю суттю і